


**VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19**

Analyseperiode: 11:30 uur d.d. 18 juni – 12:00 uur d.d. 21 juni

5.1.2e &amp; 5.1.2e Directie Communicatie Vragen? Mail naar 5.1.5 @minvws.nl

Wie is getroffen? (1 <sup>e</sup> ring)	Wie is betrokken? (2 <sup>e</sup> ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 <sup>e</sup> ring)
<ul style="list-style-type: none"> <li>Nederlanders overleden aan Covid-19</li> <li>Nederlanders ziek door Covid-19</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Familie en vrienden van getroffen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Algemeen publiek</li> <li>Politici</li> </ul>

**Samenvatting en karakterisering van de berichtgeving**

- Waar eerst voornamelijk werd uitgekeken naar versoepelingen begint men zich wat zorgen te maken over de snelheid waarmee het kabinet momenteel versoepeld. Ook in het buitenland klinkt wat verbazing over het 'rode Nederland' dat zo snel van het slot gaat. Daarbij refereren media aan de oprukkende deltavariant in andere delen van Europa die mogelijk van de zomer nog voor meer besmettingen kan zorgen. Volgens NRC lijkt 'nonchalance' op de loer te liggen. Met de afschaffing van de mondkapjesplicht en het advies om thuis te werken, kan in de samenleving het gevoel ontstaan dat 'corona verslagen is' en dat mensen het met de andere maatregelen dus ook niet nauw hoeven te nemen, aldus de krant. AD typeert de persconferentie als 'het einde van een tijdperk' nu het kabinet 'de ketenen lijkt af te werpen'.
- 'Duizenden patiënten dupe uitgestelde zorg' kopt AD op de voorpagina. Uit een eerste grootschalig onderzoek naar de kwaliteit van zorg in 2020 -uitgevoerd door Samenwerkende Kwaliteitsregistraties (SKR)- blijkt dat duizenden mensen die iets anders onder de leden hadden dan corona, tijdens de pandemie slechter af waren dan de jaren ervoor. Zo stierven zeker vierhonderd mensen meer na ongevallen, doordat zij niet konden worden opgenomen op de intensive care. Ook overleden veel meer nierpatiënten en werden er vorig jaar tweeduizend kankeroperaties minder uitgevoerd, een verschil van 11 procent met 'normale' jaren. Vanochtend worden de uitkomsten breed overgenomen door andere media. Het rapport wordt naar verwachting vanavond gepubliceerd.
- Naar aanleiding van het SKR-onderzoek haalt het AD reacties op en stelt dat artsen 'grote zorgen' hebben over de effecten van uitgestelde zorg. "Met de kennis van nu is er een veel te hoge drempel opgeworpen om naar de huisarts te gaan" stelt Irene Dingemans van de Nederlandse Federatie van Kankerpatiënten. Traumachirurg Loek Leenen (UMC Utrecht) stelt dat we nu zien dat bepaalde patiënten 'onvoldoende op de radar stonden'. "In een aantal gevallen is niet de zorg gegeven die gegeven had kunnen worden." Volgens Leenen 'heeft iedereen naar eer en geweten gehandeld', maar is er tijdens corona wel 'heel eenzijdig naar beddenschaarste gekeken'.

**SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)**

-

**Informatiebehoefte**

- 'Vaccins zijn niet populair in de achterstandswijk' kopt [de Volkskrant](#) vanochtend op de voorpagina. Volgens de krant blijft de vaccinatiegraad in achterstandswijken 'verontrustend laag', vooral onder Nederlanders van migrantenafkomst. Verderop in de krant kopt de krant dat een 'grote vaccinatiekloof gaapt' in Nederland. Volgens hoogleraar ethniciteit en gezondheid Charles Agyemang, (Amsterdam UMC) gaan onder Nederlanders van niet-westerse afkomst de wildste verhalen rond over het vaccin. Complottheoriën, stelt hij, zijn oorzaak nummer 1 voor het wantrouwen onder migranten. In sommige gemeenschappen zijn die complotten bovendien diepgeworteld. Net als de Volkskrant, maakt ook NRC een reportage van de huisartsen die zaterdag in Rotterdam de wijk in trokken. Waarbij het achterblijven van de vaccinatie-opkomst in bepaalde wijken eveneens centraal staat. Kamerlid Liane den Haan vindt dat er om de vaccinatiegraad te verhogen de hele zomer nog moet worden geïnvesteerd in nog meer voorlichting en mobiele prikbusjes, zo laat zij weten via Twitter.
- [De Volkskrant](#) plaatst een uitgebreide reconstructie van de vaccinatiecampagne en concludeert: "En zo kwam het toch nog goed. Ruim vijf maanden en 13 miljoen prikken na die eerste vaccinatie op een Veghels industrieterrein, kunnen nu alle 18-plussers een vaccinatieafspraak inplannen. Een soepele inentingscampagne was het allerminst."
- Uit een inventarisatie langs regionale Veilig Thuis-afdelingen, op verzoek van [Trouw](#), blijkt dat bij Landelijk Netwerk Veilig Thuis sinds vorig jaar nauwelijks meldingen zijn geregistreerd van het codewoord 'masker 19', waarmee slachtoffers van huiselijk geweld laagdrempelig om hulp kunnen vragen bij de apotheek. Mogelijk komt het lage aantal meldingen door de weinige aandacht die het codewoord sinds de zomer kreeg, denkt Veilig Thuis.
- [AD](#) meldt zaterdag dat hoewel de capaciteit voor Testen voor Toegang maar voor tien procent wordt gebruikt, Nederland toch voor tientallen miljoenen euro's een hele serie nieuwe teststraten gaat opbouwen voor vakantiegangers. "Uit vrees voor de mogelijke juridische gevolgen mogen reizigers die zich gratis willen laten testen straks namelijk geen gebruikmaken van de al bestaande teststraten," zo legt de krant uit.

**Onderzoek**

- Volgens het [AD](#) blijkt uit onderzoek -uitgevoerd door de Samenwerkende Kwaliteitsregistraties (SKR)- dat duizenden mensen die iets anders onder de leden hadden dan corona, tijdens de pandemie slechter af waren dan de jaren ervoor (in samenwerking met wetenschappelijke verenigingen is voor het eerst grootschalig onderzoek gedaan naar de kwaliteit van zorg in 2020). Zo stierven honderden mensen meer na ongevallen, doordat zij niet werden opgenomen op de ic. Van de nierpatiënten die dialyseren overleden er 15% meer. Van de 80.000 patiënten die normaal na een ongeval

of bijvoorbeeld een val in huis op de trauma-afdeling belanden, overleed in 2018 en 2019 2,4% aan de ernst van het letsel. Uit deze nieuwe cijfers blijkt nu dat in coronatijd 2,9 procent is overleden. Nierpatiënten aan de dialyse liepen een zeer groot risico als zij besmet raakten met corona. Een kwart van alle dialysepatiënten met corona overleed. Van het totale aantal dialysepatiënten overleed in 2020 maar liefst 20%. Dat waren 1270 nierpatiënten, 15% meer dan de jaren ervoor. Vanochtend worden de uitkomsten breed overgenomen door andere media. Het rapport zou vandaag worden gepubliceerd.

- De Hersenstichting concludeert na onderzoek -onder 1072 mensen van 18 jaar of ouder- dat de meerderheid van de Nederlanders tijdens de coronacrisis bezig is geweest met fit blijven. 65% van de mensen is ondanks de beperkingen tijdens de lockdown toch fysiek actief gebleven door bijvoorbeeld te wandelen of te fietsen. Omdat bijvoorbeeld de sportscholen een tijd dicht waren, zijn mensen op zoek gegaan naar manieren om toch te blijven bewegen. Van de mensen die actief bleven, geeft 86% aan te zijn gaan wandelen en 55% is gaan fietsen. Onder jongere mensen zijn vooral hardlopen en skeeleren populair. Ruim 40% van de mensen die actief bleven, is zelfs méér gaan bewegen dan voor de crisis. 77% van hen geeft aan dit ook na de pandemie vol te willen houden. De vragen werden ruim een maand geleden gesteld. Verder stelt de Hersenstichting dat 12% van de Nederlanders meer is gaan slapen sinds de coronacrisis. Wel is de kwaliteit van de slaap voor 15% van de mensen afgenomen.
- 'Testen ongelijk verdeeld onder bevolking' kopt [NRC](#) boven een stuk over een eerste CBS-analyse van teststatistieken van de GGD. Het CBS koppelde de bestanden van de GGD aan data over socio-economische status, opleidingsniveau, leeftijden en bedrijfstak. Daaruit blijkt dat vier op de tien Nederlanders - 6,7 miljoen mensen - zich tussen augustus en half april minstens één keer bij de GGD lieten testen. Jongeren vaker dan ouderen, hogeropgeleiden vaker dan lageropgeleiden en werkenden meer dan werklozen en pensionado's. In de allerjongste groep, jonger dan twaalf jaar, stijgt het aantal tests sinds het advies om ook kinderen te testen en de basisscholen weer open gingen fors. Van alle beroepsgroepen lieten onderwijzers zich relatief gezien het meeste testen: 63% werd een of meer keer getest. Het laagste aandeel getesten was in de transportsector, landbouw en de bouw, rond de 40%. De helft van het zorgpersoneel liet zich in die maanden testen bij de GGD. Het CBS benadrukt dat de cijfers een onderschatting zijn: iedereen die zich buiten een GGD om lieten testen - in een commerciële teststraat, bij de werkgever, een ziekenhuis of huisarts - wordt in deze statistieken niet meegenomen.

*Welke vragen worden gesteld?*

- Via de social mediakanalen van VWS voornamelijk vragen over het reizen: welke maatregelen gelden er voor welk land? Moet ik me laten testen als ik al gevaccineerd ben? Hoe kom ik aan een gratis PCR-test? Hoe kom ik aan een coronaherstelbewijs?
- Via de social mediakanalen van VWS en minister De Jonge vragen mensen zich af wanneer 18-minners gevaccineerd worden en of je wel of niet een tweede prik moet halen als je corona hebt gehad?

**Waarneembaar gedrag (schadebeperking)**

- -

**Betekenisgeving**

*Commentaar SKR-onderzoek*

- Volgens AD hebben artsen 'grote zorgen' over de effecten van uitgestelde zorg door de coronacrisis (de krant haalt reacties op naar aanleiding van het SKR-onderzoek). **Irene Dingemans van de Nederlandse Federatie van Kankerpatiënten** betreurt dat minder mensen met kanker onder de leden naar de huisarts zijn gegaan. "Met de kennis van nu is er een veel te hoge drempel opgeworpen om naar de huisarts te gaan." **Traumachirurg Loek Leenen (UMC Utrecht)** betreurt het lot van de niet-coronapatiënten. "Natuurlijk waren de paniek en de druk tijdens de eerste coronagolf groot, maar we zien nu dat bepaalde patiënten onvoldoende op de radar stonden. In een aantal gevallen is niet de zorg gegeven die gegeven had kunnen worden." Van de 80.000 patiënten die normaal na een ongeval of val op de trauma-afdeling belanden, overleed in 2018 en 2019 2,4 procent. Uit de nieuwe cijfers blijkt dat in coronatijd 2,9 procent is overleden. „Op basis daarvan concluderen wij dat de enorme ic-beddenschaarste en de daarop gemaakte keuzes hebben geleid tot patiëntselectie met nadelige gevolgen. Het is een boude conclusie, maar dit betekent dat in Covid-tijd dus vierhonderd patiënten meer zijn overleden." Volgens Leenen 'heeft iedereen naar eer en geweten gehandeld', maar is er tijdens corona wel 'heel eenzijdig naar beddenschaarste gekeken'. "Bij die vierhonderd overleden patiënten gaat het om inhaalzorg die niet meer ingehaald kan worden." Volgens hem gaat het vooral om mensen met matig tot ernstig hersenletsel, bijvoorbeeld na een ongeval op een e-bike, die anders wél op de ic waren beland. Volgens **chirurg-oncoloog Michel Wouters (Antoni van Leeuwenhoek)** blijft het helaas niet zonder gevolgen dat mensen met bijvoorbeeld een afwijkende moedervlek niet naar de dokter gaan. "We maken ons zorgen. Wat we in de tweede helft van 2020 zien, is dat meer mensen zich melden met meer uitzaaiingen." Mensen met een ernstige vorm van huidkanker (melanoom) komen nu pas in het ziekenhuis als die al is uitgezaaid. "Binnen mensen met melanoom stadium vier zien we meer patiënten met meer hersenuitzaaiingen in vergelijking met voorgaande jaren. Door uitstel van scans, het missen van controleafspraken of later naar de dokter gaan met melanoom zijn er binnen stadium vier latere diagnoses gesteld." **Voorzitter van de Nederlandse Orthopaedische Vereniging Sjoerd Bulstra** benadrukt dat het uitstellen van operaties van mensen die wachten op een nieuwe heup of knie niet zo onschuldig is als het lijkt. Bulstra vindt dat extra personeel moet worden aangetrokken. "Ik verwacht dat het al gauw anderhalf à twee jaar gaat duren voordat het stukmeer van naar schatting 140.000 operaties is ingehaald." Volgens onderzoekers is de hamvraag of tijdens de

coronacrisis wel de juiste keuzes gemaakt zijn om optimale zorg te kunnen leveren aan zoveel mogelijk patiënten. "We moeten het hebben over wie er in de toekomst bij krapte in het ziekenhuis als eerste geholpen wordt."

#### *Reacties nieuwe versoepelingen*

- **Jan Dirk van der Zee, directeur amateurvoetbal van de KNVB**, reageert opgetogen op het kabinetsbesluit om sportwedstrijden vanaf 26 juni weer toe te staan. "Dankzij deze versoepelingen hebben we nu een stralend perspectief op een normaal en volwaardig seizoen, inclusief toeschouwers langs de lijn", aldus de bestuurder.
- **Sportbond NOC\*NSF** is "hartstikke blij" met de aangekondigde versoepelingen. "We gaan op een plezierige manier weer open, zonder ingewikkelde beperkingen", zegt Geert Slot namens de organisatie. "Elke dag dat we eerder aan de slag kunnen is meegenomen, ook nu straks de vakanties aanbreeken. Honkbal, softbal en cricket bijvoorbeeld zijn echte zomersporten en die kunnen nu op een gemakkelijke manier beginnen. In enkele andere takken van sport zal men nu langer doorgaan. Er kunnen nog toernooien worden georganiseerd. Het is mooi dat dit nu kan." "...Nu mogen we weer met het hele gezin naar de vereniging. Dat is geweldig nieuws." **Guido Davio, algemeen directeur van volleybalbond Nevobo**, reageerde eveneens: "Het is met name voor de beachvolleybalcompetitie heel fijn dat er weer gewoon wedstrijden kunnen plaatsvinden. Iedereen heeft lang zijn geduld moeten bewaren om op dit punt te komen. We kunnen onze leden en bestuurders alleen maar dankbaar zijn voor de inzet die ze hebben getoond, om door de afgelopen anderhalf jaar heen te komen. Richting het nieuwe zaalseizoen is het belangrijk dat het perspectief om gewoon met de competitie te kunnen starten er is." "We kunnen nu echt beginnen", reageerde **cricketbond KNCB**, een 'typische' zomersport. "Dat is goed nieuws voor alle cricketspelers, want het betekent dat we op zondag 3 juli van start kunnen gaan met alle cricketcompetities. Sterker nog, we kunnen het weekend van 26/27 juni zelfs al gebruiken als 'opwarm-weekend' op weg naar de officiële start van de competitie, zodat iedereen goed voorbereid kan starten op 3 juli." Ook **hockeybond KNHB** is verheugd en gaat meteen met de nieuwe situatie aan de slag. De KNHB heeft verenigingen al eerder gevraagd of seniorenteams in juli, indien er versoepeld zou worden, toch nog drie weekenden competitie willen spelen. Op basis van de aanmeldingen onderzoekt de KNHB wat zij voor deze teams aan competitiewedstrijden kan organiseren.

#### *Zorgen over snelheid van versoepelen*

- Waar eerst voornamelijk werd uitgekeken naar versoepelingen begint men zich wat zorgen te maken over de snelheid waarmee het kabinet momenteel versoepeld. Direct na de persconferentie koppen nieuwsmedia: 'bijna helemaal van het slot' (NOS) en volgens De Volkskrant kondigt het kabinet het 'einde van de lockdown aan'. In de diverse actualiteitenrubrieken is aandacht voor de soms wat 'onverwachte' snelheid van versoepelingen door het kabinet. Uit de analyse van de kranten afgelopen weekend en vanmorgen blijkt dat zij zich afvragen of de versoepelingen niet te vroeg komen. Volgens het NRC lijkt hier 'nonchalance' op de loer te liggen. Met de afschaffing van de mondkapjesplicht en het advies om thuis te werken, kan in de samenleving het gevoel ontstaan dat corona verslagen is en dat mensen het met de andere maatregelen dus ook niet nauw hoeven te nemen, aldus de Krant. AD typeert de persconferentie als 'het einde van een tijdperk' nu het kabinet 'de ketenen lijkt af te werpen'. Wel kan volgens de krant over twee maanden zomaar worden geconcludeerd dat het kabinet te overmoedig is geweest. Ook AD-verslaggever Hans van Zon stelt in zijn column dat er wel 'erg snel versoepeld' wordt. Hij noemt de verbazing hierover in het buitenland 'begrijpelijk'. Volgens van Zon roept deze ontwikkeling een 'déjà-vu' op: "Toen de maatregelen vorig jaar juli in Nederland werden versoepeld, werd hier gesproken van een 'herwonnen vrijheid'. Terrassen stroomden vol, we gingen massaal op vakantie. Europa bekeek het met argusogen. Terecht, drie maanden later stond ons land in de kopgroep van landen met de meeste besmettingen", aldus Van Zon. Ook Trouw beschrijft de 'snelle stappen van het kabinet: "Zo behoedzaam als het kabinet de eerste stapjes uit de lockdown zette, zo groot zijn de schreden naar een open samenleving nu. De manier waarop het kabinet de laatste beperkingen afwerpt, staat in contrast met de eerdere voorzichtigheid. Niet langer spreekt premier Mark Rutte van 'grote risico's'; optimisme voert de boventoon," aldus Trouw. De krant stelt dat de versoepelingen wellicht 'te snel' gaan en grijpt hierin terug naar vorige zomer toen de besmettingen in rap tempo toenamen. "De overheidscommunicatie stakte, de persconferenties stopten, de bevolking dacht dat het leed was geleden. Pas toen aan het einde van de zomer de opgelaaide infecties via jongeren ook andere leeftijdsgroepen bereikten, kwam er een hernieuwd gevoel van urgentie. "Volgens de krant moet de overheid die fout niet opnieuw maken waarbij de noodzaak voorzichtig te zijn voortdurend onder de aandacht moet worden gebracht, hoe vervelend het ook is om de versoepelingen waar iedereen zoveel behoefte aan heeft van kanttekeningen te voorzien, aldus Trouw.
- Onder het algemeen publiek op sociale media wordt er naast steun voor de versoepelingen ook vraagtekens gezet. Zo gaan tweets de ronde als: "Binnen voetbal kijken op 1,5 meter, Rutte, geloof je het zelf?". Of: "Van welke planeet komt Mark Rutte?" Daarnaast zeggen mensen via de social mediakanalen van minister De Jonge het ook spannend te vinden dat er versoepelingen aankomen i.v.m. de deltavariant die mogelijk voor meer besmettingen kan zorgen.
- Ook **OMT-lid Jan Kluytmans** heeft twijfels of mensen zich gaan houden aan de 1,5 meter. "De discotheken gaan weer open, oké, daarvoor moet je dan getest worden, maar wat voor signaal geeft dan aan de mensen voor hoe ze zich thuis gedragen...?" "Voor de zomer hebben we geen enkele zorg, maar we kijken nog een beetje voorzichtig naar het najaar. Jongeren worden niet gevaccineerd, het virus zal daar hoe dan ook gaan rondzingen. Als we één ding geleerd hebben met dit virus is dat je niet te vroeg moet juichen," aldus Kluytmans.
- Ook onder Kamerleden (op Twitter) wordt gediscussieerd of Nederland niet te snel versoepeld. **PvdA-Kamerlid Attje Kuiken** snapt niet waarom nu 'halsoverkop' alles losgelaten wordt. Ze vraagt zich af of het niet verstandiger is net als

bij de landen om ons heen om nog even door te zetten met bijvoorbeeld maatregelen als mondkapjesplicht en thuiswerken? En **D66-Kamerlid Jan Paternotte** wijst erop dat Duitsland vasthoudt aan vliegverboden terwijl Nederland vluchten uit gebieden met hoog risico wel weer toelaat. Paternotte vindt het logischer dat Nederland met buurlanden zou zijn opgetrokken zoals het OMT had geadviseerd. Hij vraagt zich ook af in kamervragen die hij gaat stellen welke rol de deltavariant speelt in het OMT-advies. Is de aanname dat Nederland niet dezelfde opleving krijgt die Engeland en Portugal nu hebben? En zo Ja waar is die aanname op gebaseerd? **SP-Kamerlid Peter Kwint** wijst nog even op de lessen van vorig jaar die niet vergeten mogen worden. "Maak werk van de quarantaineplicht en het testen op school, als je niet oppast struikel je met de finishlijn in zicht," aldus Kwint.